

# De oerknal van de popmuziek

Schrijver, popkenner en voormalig radiopresentator Marc Stakenburg bezocht in het zuiden van Amerika beroemde en minder beroemde plekken uit de muziekhistorie. Hij beschrijft die geschiedenis en zijn ervaringen in een boek.



## M U Z I E K B O E K

door Frank van den Muijsenberg  
f.vdmuijsenberg@ed.nl

**HET** zuiden van de Verenigde Staten is een goudmijn voor muziekarcheologen als Marc Stakenburg. Tijdens zijn zoektochten naar de oorsprong van de populaire muziek bezocht hij veel historische plekken: als liefhebber en reisleader. De 'pelgrims' komen overal vandaan, maar zelden uit Amerika. „Negentig procent van de mensen die in het Mississippi-gebied op zoek gaan naar de muziekhistorie is buitenlands”,

zegt de schrijver en voormalig radio-presentator. „Ik ontmoet Fransen, Australiërs, Japanners, Duitsers, Nederlanders... Amerikanen kom ik zelden tegen. Zij beleven muziek anders dan wij. Voor hen is het gewoner, er zijn daar veel mensen die fantastisch gitaar spelen. Soms zit je in een kroegje waar een band speelt met ongelooflijk goede muzikanten. Daar zit twintig man naar te luisteren, iedereen geeft twee dollar en dat is het dan. Het lijkt of Amerikanen hun muziek minder waarde toekennen. In Europa is de waardering veel groter.” Toch laten zelfs de buitenlandse reizigers een van de meest essentiële plekken uit de muziekhistorie links liggen. Op Congo Square in New Or-

leans heeft Stakenburg nooit een groep toeristen gezien. Terwijl op dit plein 'de big bang van de popmuziek' plaatsvond, zo beschrijft de geboren Oisterwijker (nu inwoner van Amsterdam) in zijn gelijknamige boek. Congo Square was 'de eerste openluchtdisco aller tijden'. Hier mengden de trommels van de Afrikaanse slaven zich met de koperen blaasinstrumenten die de kolonisten uit Europa meenamen. In de periode tussen grofweg 1740 (toen de Afrikanen het plein in bezit namen) en 1863 (de afschaffing van de slavernij) ontstond een vernieuwende mix van ritmes, zang en dans. „Hier is de kiem gelegd voor de popmuziek”, legt Stakenburg uit. „Er werd geen jazz gespeeld. Wat het wel was? Niemand die het weet; het was een raar mengsel. Het gaat om de vonk die oversloeg: op Congo Square hebben de ritmes, instrumenten en rassen zich gemengd. Als je dat constateert, kun je niet anders doen dan het vervolg beschrijven.”

In zijn werk bezoekt hij een twintigtal essentiële muzikale plekken in het diepe zuiden van de VS. Hij

neemt de lezers mee naar onder meer het voormalige huis van rocker Jerry Lee Lewis, de kruising waar bluesman Robert Johnson volgens de overlevering zijn ziel aan de duivel verkocht en de Muscle Shoals-studio's, de kraamkamer van veel beroemde soulplaten.

„Ik kom sinds 1981 vaak in Amerika”, vertelt Stakenburg, die in zijn radiotijd programma's als Leidsekade Live en Theater van het Sentiment presenteerde. „Ik ben meerdere malen aanwezig geweest op festival South by Southwest en het New Music Seminar in New York. Ik ging er vaak met vakantie en mijn zus woont al dertig jaar in de VS. Zo langzamerhand heb ik steeds meer mensen leren kennen en ben er thuis geraakt. Het avontuur rond het boek begon dankzij mijn buurman Marco Brand. Met zijn bedrijf houdt hij motorreizen over de hele wereld. 'Leer nou motorrijden', zei hij tegen me. 'Dan kun je met mij mee naar Vietnam'. Maar liever wilde ik zelf een reis naar de VS organiseren. Harley's, muziek, Amerika: dat past allemaal goed bij elkaar. Hij vond het een goed idee. Ik ben die

„Amerikanen zijn heel open, vrij en ook maf. Hun gemoed kan ineens omslaan; dan gaat het hard tegen hard, kun je een knal voor je harses krijgen. Het is een hele wilde mix.”





Marc Stakenburg bij het graf van Hank Williams (linksboven) en in de Sun Studio's. Rechts: tekening van onbekende artiest, van dans en muziek op Congo Square in New Orleans.

reis gaan ontwikkelen en had al veel verhalen over de muziekhistorie in mijn hoofd. Maar als je twee weken lang een reisgezelschap meeneemt, moet je de kennis over die jaartallen en plekken paraat hebben. Ik heb daar hard op gestudeerd. Toen ik de reis een keer of vijf had gedaan dacht ik: 'Nou weet ik er zoveel van, ik ga er een boek over schrijven'." Hij ontmoette tijdens zijn reizen vele kleurrijke figuren. Personen en decors leken soms rechtstreeks afkomstig uit een film. „Absoluut: het is altijd wat. Amerikanen zijn heel open, vrij en ook maf. Hun gemoed kan in-

eens omslaan; dan gaat het hard tegen hard, kun je een knal voor je harses krijgen. Het is een hele wilde mix. Wij Nederlanders zijn gelijkmatig, rustig, bedaard en beleefd." In het boek combineert hij de geschiedenisverhalen met anekdotes over zijn eigen belevenissen. „Ik heb er geen wetenschappelijk werk van gemaakt dat alleen geschikt zou zijn voor experts. Het streven was zoveel mogelijk namen en jaartallen weg te laten. Dat wordt vervelend om te lezen, ik wilde een mooi verhaal brengen. Een paar mensen komen steeds terug, onder wie Eric Clapton, Keith

Richards en Elvis." De plek waar laatstgenoemde zijn eerste plaat opnam – de Sun Studio's in Memphis – staat te boek als de geboorteplaats van de rock-'n-roll. Maar die *big bang* vond toch echt plaats op Congo Square in New Orleans, niet in de Sun Studio's, zo concludeert Stakenburg. „Het klopt wél dat Elvis het fenomeen popmuziek heeft uitgevonden: populaire muziek die op brede schaal wordt verkocht. Wereldwijd, voor iedereen. Daarvoor maakte Ike Turner met *Rocket 88* al een briljant rock-'n-roll-nummer, maar het bleef voor hem bij lokale be-

kendheid. Omdat hij zwart was, kon Turner nooit een groot blank publiek bereiken. Elvis was blank, begreep de zwarte muziek en heeft er pop van gemaakt." De muziek uit de periode voor 1956 – het jaar waarin Elvis met *Heartbreak Hotel* zijn eerste megahit scoorde – raakt steeds meer in de vergetelheid. Zeker bij jongeren; wie weet opent het boek van Stakenburg nieuwe werelden voor hen. „Ik geef lezingen op het conservatorium in Amsterdam. Daar studeren ongelooflijke muziekgekke: ze kennen de Beatles en de Rolling Stones en dat vind ik al heel wat. Maar als je nog verder teruggaat, haken ze af. Die geschiedenis – zeg maar de hele periode vóór Elvis – begint een beetje verloren te raken, terwijl er zoveel méér is."

.....  
De *big bang* van de popmuziek van Marc Stakenburg verschijnt 1 september bij uitgeverij Van Brug (ISBN 978-90-902815-4-4). Het boek wordt vrijdag 5 september gepresenteerd in Paradiso in Amsterdam (16.00 uur, aanmelden via [info@marcstakenburg.nl](mailto:info@marcstakenburg.nl)).

## Naar de Beatles of het Braziliaanse carnaval

Het succes van de motorreizen door de Mississippi Delta vormde de aanleiding voor de oprichting van Music Trails. De organisatie – een initiatief van Marc Stakenburg in samenwerking met het bedrijf Motor Trails van Marco Brand – verzorgt muzikale trips onder begeleiding van experts.

Zo leidt Nits-voorman Henk Hofstede geïnteresseerden in vier dagen langs plekken in Londen en Liver-

pool die een rol speelden in de carrière van de Beatles. Journalist Stan Rijken verzorgt een weekendtrip door muzikaal Amsterdam en radiomaker Zjakki Willems neemt liefhebbers mee naar het carnaval in het Braziliaanse Recife. Ook biedt Music Trails reizen naar New York en de Amerikaanse westkust.

Meer informatie via [musictrails.nl](http://musictrails.nl)